

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО

APPLICATION OF THE INTERNET RESOURCES TO THE FORMATION OF MEDICAL STUDENTS' ENGLISH LISTENING COMPETENCE

Стаття присвячена проблемі використання Інтернет-ресурсів у процесі формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО. Визначено, що англомовна аудитивна компетентність – це інтегративна характеристика особистості, яка свідчить про її здатність сприймати та розуміти почуте у процесі прямого та опосередкованого спілкування англійською мовою і ґрунтується на сукупності знань, умінь, навичок та досвіду аудіювання. Зазначено, що вдосконалення процесу формування цієї компетентності у студентів-медиків потребує ретельного відбору навчальних матеріалів та розробки завдань для різних видів аудіювання. Підкреслено роль Інтернету як невичерпного ресурсу англомовних відеороликів та аудіотекстів, які можна використовувати для вдосконалення навичок аудіювання студентів медичних ЗВО. На думку автора, використання відеоматеріалів підвищує ефективність навчання аудіювання, оскільки візуалізація стимулює відразу декілька каналів сприйняття, покращує концентрацію уваги студентів та підвищує їхній інтерес до навчальної діяльності. Виокремлено критерії відбору відеороликів для формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО: автентичності, посильності та доступності, тематичності, якісного звучання та зображення, виразного мовлення, новизни, інформативності, науковості. У відповідності до визначених критеріїв відібрано відеоролики для формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО під час проведення практичних занять дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Окреслено етапи роботи студентів з аудитивними матеріалами: дотекстовий, текстовий та післятекстовий. Розглянуто типи аудіювання (інтенсивне, вибіркоче, інтерактивне, екстенсивне, реактивне, автономне) та їх цілі. Обрано інтенсивне та вибіркоче аудіювання як основні види для роботи зі студентами-медиками. Інтенсивне аудіювання передбачає уважне прослуховування аудіотексту з наміром декодувати та проаналізувати його зміст, при цьому слухач зосереджується на сприйнятті звуків, слів, фраз, граматичних конструкцій, а викладач перевіряє точність розуміння. При вибіркочому аудіюванні студент намагається знайти та зрозуміти конкретну інформацію, фокусуючись на основних ідеях та поставленому завданні. Розроблено вправи, що спрямовані на перевірку точності розуміння аудіотексту та на вибір конкретної інформації. Наведено приклади розроблених завдань. Відібрані відеоролики та вправи розміщено на сайті автора.

Ключові слова: аудіювання, аудитивна компетентність, формування англомовної аудитивної компетентності, Інтернет-ресурси, студенти медичних ЗВО.

The article is devoted to the problem of application of the Internet resources to the process of medical students' English listening competence formation. The author defines English listening competence as an integrative personal characteristic, which indicates the ability to receive and understand the speaker's message in the process of direct and indirect communication in English and is based on a combination of knowledge, abilities, skills and listening experience. It is noted that medical students' English listening competence improvement requires careful selection of educational materials and creation of exercises for different types of listening. The author emphasizes the role of the Internet as an enormous resource of English videos and audio texts that can be used to improve medical students' listening skills. In author's opinion, the application of video materials increases the effectiveness of teaching listening because visualization stimulates several channels of perception, improves the concentration of students' attention, and increases their interest in learning activities. Criteria for selecting videos for the formation of medical students' English listening competence have been determined. They are the following: authenticity, appropriate difficulty level, appropriate topic, high-quality sound and image, expressive speech, novelty, informative, scientific value. According to the defined criteria, videos for medical students' English listening competence formation have been selected. The videos have been used in the process of teaching English for Medical Purposes. The author describes the stages of students' work with listening materials: pre-listening, while-listening and post-listening. Types of listening (intensive, selective, interactive, extensive, reactive, autonomous) and their goals have been studied. Intensive and selective listening have been chosen as the main types for teaching listening of medical students. Intensive listening involves listening carefully to the audio text with the intention of decoding and analyzing its content, the listener focuses on the perception of sounds, words, phrases, grammatical structures, and the teacher checks the accuracy of comprehension. In selective listening, the student is trying to find and understand some specific information, focusing on the main ideas and the task. Exercises for checking listening comprehension and information search have been created. The author gives examples of created tasks. Selected videos and exercises have been published on the author's website.

Key words: listening, listening competence, English listening competence formation, Internet-resources, medical students.

УДК 37.0082

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/49.2.17>

Острауа Ю.М.,

канд. пед. наук,

доцент кафедри іноземних мов

з курсом латинської мови

та медичної термінології

Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасний розвиток вищої медичної освіти й реформування системи охорони здоров'я України вимагають вдосконалення іншомовної підготовки майбутніх лікарів та підвищують рівень вимог до володіння англійською мовою. Проблема формування англомовної комунікативної компетентності набуває особливого значення для медичних ЗВО, оскільки медицина як наука та як професійна галузь не може розвиватися без доступу до сучасних зарубіжних публікацій і результатів досліджень, без спілкування з іноземними колегами, без участі в міжнародних програмах та проектах. Англомовна комунікативна компетентність майбутніх лікарів як фундаментальне вміння іншомовного спілкування передбачає здатність до здійснення фахової англомовної мовленнєвої діяльності в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі. Отже, аудитивна компетентність є важливою складовою англомовної комунікативної компетентності. Необхідною умовою вдосконалення процесу формування цієї компетентності у студентів медичних ЗВО є ефективне використання в роботі Інтернет-ресурсів, ретельний відбір автентичних аудіо-матеріалів та розробка завдань для різних видів аудіювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Зазначена проблема привертає значну увагу українських та зарубіжних науковців, серед яких – фахівці в галузі методики навчання іноземних мов – С. Браун, К. Го, М. Рост, Дж. Хармер, О. Бігич, Н. Бориско, Г. Борецька, М. Кабанова, Л. Морська, С. Ніколаєва, О. Тарнопольський. Питання формування англомовної аудитивної компетентності старшокласників та студентів ЗВО розглянуто в наукових працях І. Білянської, Б. Бистрової, О. Голотюк, Н. Гупки-Макогін, Н. Дячук, І. Задорожної, В. Златнікова, Я. Крапчатової, О. Косович, Ю. Семенчука, І. Стогній та ін. Процес розвитку англомовної аудитивної компетентності майбутніх лікарів досліджували М. Бобак, М. Кушик, І. Проккоп, О. Денефіль, Г. Паласюк, Т. Саварин, Л. Вітко, М. Сокол та О. Хмизова. Роль та функції використання Інтернет-ресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів було висвітлено у роботі В. Триндюк та С. Лобанової.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри те, що викладачі, науковці та методисти визнають необхідність формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх лікарів, навчання цього виду мовленнєвої діяльності є вразливим місцем іншомовної підготовки в медичних ЗВО, а студенти у недостатній мірі володіють навичками аудіювання. Це обумовлене тим, що підручники, які були розроблені українськими авторами для студентів-медиків не приділяють належної уваги розвитку аудитивної компетентності. З іншого боку, відбір автентичних англомовних матеріалів, які відповідають певним

критеріям та тематиці, що вивчається дисципліною «Іноземна мова за професійним спрямуванням», вимагає значних зусиль та витрат часу. Разом з тим, формування аудитивної компетентності не обмежується лише відбором матеріалів. Необхідно також розробити вправи, що мають на меті вдосконалення цього виду мовленнєвої діяльності. Таким чином, формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО постає як певний виклик для викладача іноземної мови.

Мета статті – запропонувати Інтернет-ресурси та вправи, які спрямовані на формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Термін «аудіювання» в методиці навчання іноземних мов трактується як процес розуміння сприйнятого на слух мовлення [6, с. 280]. Дослідник М. Рост наводить більше трьох десятків визначень цього поняття. Зокрема, аудіювання він тлумачить як отримання образів, вражень, переконань, думок, ставлень та емоцій від мовця; як процес, впродовж якого усна мова, критично й цілеспрямовано сприймається, розпізнається та інтерпретується з точки зору минулого досвіду і майбутніх очікувань; як отримання, обробку та збереження інформації в міжособистісному контексті [8, с. 2–4].

В контексті компетентнісного підходу навчання аудіювання має на меті формування аудитивної компетентності. Науковці вбачають сутність даного поняття у здатності «слухати автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту в умовах прямого й опосередкованого спілкування» [6, с. 280]. Н. Дячук вважає англомовну аудитивну компетентність сукупністю знань, умінь і навичок слухання, а також досвіду, що забезпечує розуміння почутого під час прямого та опосередкованого спілкування англійською мовою [2, с. 63]. З іншого боку, І. Білянська визначає, що ця компетентність є не тільки здатністю розуміти зміст аудіоповідомлень, але й умінням формулювати та висловлювати власне ставлення до почутої інформації [1, с. 5]. Подібної точки зору дотримується Я. Крапчатова, розуміючи англомовну аудитивну компетентність як «здатність особистості коректно сприймати, розуміти та реагувати комунікативно на мовлення носіїв або не носіїв англійської мови, яка базується на складній і динамічній взаємодії відповідних знань, навичок, умінь та комунікативних здібностей» [5, с. 182]. Незважаючи на децю різні визначення цього поняття, можна зробити висновок про те, що англомовна аудитивна компетентність – це інтегративна характеристика особистості, яка свідчить про її здатність сприймати та розуміти почуте у процесі прямого та опосередкованого спілкування англійською мовою і ґрунтується на сукупності знань, умінь, навичок та досвіду аудіювання.

Як свідчить аналіз літератури, однією з умов успішного формування англомовної аудитивної компетентності є відбір якісних навчальних матеріалів у відповідності до науково обґрунтованих критеріїв. На нашу думку, використання відеоматеріалів підвищує ефективність навчання аудіювання, оскільки візуалізація стимулює відразу декілька каналів сприйняття, покращує концентрацію уваги студентів та підвищує їхній інтерес до навчальної діяльності. Ми погоджуємося з точкою зору І. Стогній та Л. Никонорової [7, с. 185], що значною перевагою використання відеороликів є можливість перегляду з субтитрами. Це дозволяє поєднати два види мовленнєвої діяльності – аудіювання та читання, а також сприяє кращому розумінню аудіотексту і глибшому засвоєнню мовного матеріалу, оскільки відеоряд є суттєвою допомогою для сприйняття та запам'ятовування аудіоматеріалу. Отже, ми зосередили свою увагу на відборі відеороликів з метою їх використання у процесі формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО.

Враховуючи дослідження науковців [1; 2; 3; 4], які висвітлюють вимоги до аудитивних навчальних матеріалів, а також специфіку навчання англійської мови студентів-медиків і власний досвід навчання англомовного аудіювання майбутніх лікарів, ми виокремили критерії відбору відеороликів для формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО. До них ми відносимо такі критерії:

- автентичності (прослуховування носіїв мови);
- посиленості та доступності (відбір відеороликів тривалістю 5-7 хвилин, при цьому темп мовлення та зміст матеріалу повинен відповідати англомовній компетентності студентів, їхній лексичній та граматичній підготовці);
- тематичності (тема ролику повинна відповідати темам програми дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що викладається на другому курсі медичних ЗВО);
- якісного звучання та зображення (виключення відеоматеріалів, що мають нечітке зображення чи неякісну звукову доріжку, або тих роликів, де музичний супровід чи сторонні звуки відволікають від сприйняття аудіотексту);
- виразного мовлення (автентичні матеріали повинні містити чіткі та правильні зразки мовлення, належне інтонаційне оформлення, правильне використання логічного наголосу та пауз; необхідно виключити матеріали з монотонним, емоційно безбарвним мовленням);
- новизни (використання відеороликів, що містять нову інформацію для студентів, не дублюють матеріал підручника);
- інформативності (ролик повинен надавати студентам цікаву, актуальну та корисну для їхньої майбутньої професійної діяльності інформацію);

– науковості (зміст матеріалів повинен відповідати сучасним науковим теоріям, містити достовірні наукові факти, перевірені практикою знання, що відповідають сучасному рівню розвитку медицини).

Наразі Інтернет відіграє роль основного джерела різноманітних матеріалів і доцільність використання Інтернет-ресурсів для вивчення іноземних мов не викликає жодних сумнівів. Зокрема, дуже популярним на даний час є відеохостинг YouTube, що надає послуги розміщення відеоматеріалів, певна частина з яких може використовуватися з навчальною метою. Ми звернули увагу на канали FreeMedEducation, National Geographic, Osmosis, Simply, TedEd, Veative – освітні канали цього відеохостингу, що містять якісні відеоролики на різноманітну наукову тематику, включно з медициною. Скориставшись ресурсами цих каналів, ми відібрали відеоролики для формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО у відповідності до визначених вище критеріїв. Відеоролики було відібрано згідно з темами практичних занять дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Для того, щоб їх легко було знайти та зручно було користуватися під час проведення практичних занять, їх було розміщено на власному сайті автора за адресою <http://doctor-communication.vn.ua/english-for-doctor-patient-communication/learn-medical-english-through-videos>.

Роботу студентів-медиків з відібраними аудитивними матеріалами ми організували відповідно до етапів, визначених дослідниками О. Бігич, Н. Бориско, С. Ніколаєвою та ін. [6, с. 292]. Науковці виокремлюють три етапи роботи: дотекстовий, текстовий та післятекстовий. Мета дотекстового етапу полягала у підготовці студентів до процесу аудіювання та зняття можливих мовних чи смислових труднощів аудіотексту. На цьому етапі студенти знайомилися з новою лексикою теми, виконували лексичні вправи (підібрати медичні терміни до поданих визначень, заповнити пропуски в реченнях медичними термінами, пояснити значення медичних термінів), читали тексти та виконували післятекстові вправи (дати відповіді на питання до тексту, визначити чи подані твердження є правдивими тощо). Таким чином студенти мали змогу оволодіти лексикою, необхідною для розуміння аудіотексту, та отримати загальне уявлення про тему, що вивчається. На другому, текстовому, етапі студенти проглядали відеоролики та виконували запропоноване викладачем завдання. Тим студентам, яким було занадто складно сприймати англомовне мовлення на слух, викладач рекомендував увімкнути субтитри до відео. Студенти самостійно визначали яку кількість разів їм необхідно переглянути відеоролик, щоб виконати поставлене завдання, але викладач обов'язково зазначав час, який відведено на виконання завдання (15-20 хвилин). На останньому, післятекстовому, етапі роботи проводилася

перевірка завдання, що виконувалося на текстовому етапі.

Вправи, які студенти виконували на текстовому етапі роботи, було розроблено у відповідності до типів аудіювання та їх мети. Ми скористалися класифікацією, яку пропонує М. Рост [8, с. 183–203], виокремлюючи 6 типів аудіювання: інтенсивне, вибіркоче, інтерактивне, екстенсивне, реактивне, автономне. Інтенсивне аудіювання передбачає уважне прослуховування аудіотексту з наміром декодувати та проаналізувати його зміст, при цьому слухач зосереджується на сприйнятті звуків, слів, фраз, граматичних конструкцій, а викладач перевіряє точність розуміння. При вибіркового аудіюванні студент намагається знайти та зрозуміти конкретну інформацію, фокусуючись на основних ідеях та поставленому завданні. Інтерактивне аудіювання переносить акцент на активне слухання та передбачає вербальну взаємодію студента з іншими у процесі виконання спільних завдань з метою уточнення змісту висловлювання, пошуку інформації чи обговорення рішень. При екстенсивному аудіюванні студент слухає довгі аудіотексти протягом тривалого часу, зосереджується на розумінні змісту та виконує завдання на перевірку розуміння. У випадку реактивного аудіювання метою діяльності є реакція студента, який намагається висловити свої думки та ідеї стосовно почутого, при цьому викладач стимулює його до мовлення. Автономним аудіюванням називається самостійне слухання, коли студенти самі обирають матеріал для аудіювання, самостійно перевіряють своє розуміння і фіксують власний прогрес, а викладач не відіграє ніякої ролі.

Обравши інтенсивне та вибіркоче аудіювання як основні види для роботи зі студентами-медиками, ми розробили вправи, що спрямовані на перевірку точності розуміння аудіотексту та на вибір конкретної інформації. До кожного відібраного нами відеоролику ми розробили вправу, яку студенти виконували під час текстового етапу роботи з матеріалом. Всі вправи також було розміщено на сайті автора за адресою <http://doctor-communication.vn.ua/english-for-doctor-patient-communication/learn-medical-english-through-videos>. Наведемо приклади розроблених нами завдань:

- дайте відповіді на запитання;
- доповніть резюме тексту;
- заповніть медичними термінами пропуски в реченнях;
- доповніть речення словом або словосполученням;
- продовжіть речення;
- запишіть функції поданих частин травної системи;
- запишіть речення, які пояснюють значення поданих чисел;
- знайдіть інформацію про подані частини головного мозку (локалізація, компоненти, функції);

– запишіть речення, що пояснюють зв'язки між поданими компонентами вуха.

Висновки. Отже, формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО вимагає ретельного відбору аудитивних матеріалів та розробки навчальних вправ, які відповідають цілям аудіювання. Інтернет з усіма своїми можливостями є невичерпним ресурсом англомовних матеріалів, відеороликів й аудіотекстів, які можна використовувати для вдосконалення навичок аудіювання студентів-медиків. Визначивши основні критерії відбору англомовних аудитивних матеріалів для студентів медичних ЗВО, ми пропонуємо добірку відеороликів, що відповідають цим критеріям та можуть застосовуватися у процесі викладання обов'язкової дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Ми також пропонуємо навчальні вправи, що були розроблені з метою формування англомовної аудитивної компетентності студентів медичних ЗВО, з урахуванням типів та завдань аудіювання. Перспективою подальших досліджень ми вважаємо розробку комунікативних вправ, що мають на меті стимулювати студентів висловлювати свої думки стосовно почутого.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Білянська І. П. Формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх учителів із використанням аудіокниг художніх творів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Тернопіль, 2018. 317 с.
2. Дячук Н. М. Формування англомовної аудитивної компетентності учнів старших класів закладів загальної середньої освіти : дис. ... доктора філософії : 014. Тернопіль, 2021. 304 с.
3. Задорожна І. П. Організація самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англомовною компетентністю в аудіюванні. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2013. № 1. С. 89–96.
4. Косович О. Класифікація і критерії відбору навчального матеріалу для формування англомовної аудитивної компетентності студентів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 7 (91). С. 214–224.
5. Крапчатова Я. А. Поняття англомовної компетентності в аудіюванні у сучасному лінгводидактичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філософія». 2016. Випуск 62. С. 185–188.
6. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін. / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
7. Стогній І. В., Никонорова Л. І. Формування навичок аудіювання у студентів вищих навчальних закладів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2018. № 33. Т. 2. С. 183–186.
8. Rost, M. *Teaching and researching listening* (2nd edition). Harlow, England : Pearson Education, 2011. 407 p.